Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

13. veljače 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Ugovori o potrošačkim kreditima – Direktiva 2008/48/EZ – Članak 10. stavak 2. – Obveza obavješćivanja – Efektivna godišnja kamatna stopa – Promjena naknada i provizija – Članak 23. – Nacionalna pravila o sankcijama – Načelo proporcionalnosti“

U predmetu C-472/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi, Poljska), odlukom od 21. lipnja 2023., koju je Sud zaprimio 25. srpnja 2023., u postupku

Lexitor sp. z o.o.

protiv

A. B. S. A.,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: D. Gratsias, predsjednik vijeća, I. Jarukaitis, predsjednik četvrtog vijeća i Z. Csehi (izvjestitelj), sudac,

nezavisna odvjetnica: L. Medina,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Lexitor sp. z o.o., K. Danielak, *radca prawny*,

– za A. B. S. A., M. Kobus, M. Malciak, K. Trzaskowski, W. J. Wandzel i J. Zysk, *adwokaci*,

– za poljsku vladu, B. Majczyna i S. Żyrek, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, P. Ondrůšek i M. Owsiany-Hornung, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: poljski

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 10. stavka 2. točaka (g) i (k) te članka 23. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Lexitor sp. z.o.o., u svojstvu primatelja potraživanja koje proizlazi iz prava potrošača, i društva A. B. S. A. (u daljnjem tekstu: banka) u vezi sa zahtjevom za povrat iznosa koji predstavlja kamate i naknade koje je taj potrošač platio na temelju ugovora o potrošačkom kreditu koji je sklopio s bankom.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2008/48

3 U uvodnim izjavama 6., 8., 9., 19., 31., 32. i 47. Direktive 2008/48 navodi se:

„(6) U skladu s Ugovorom, unutarnje tržište sastoji se od područja bez unutarnjih granica u kojem je zajamčeno slobodno kretanje proizvoda i usluga te sloboda poslovnog nastana. Razvoj transparentnijeg i djelotvornijeg tržišta kredita unutar tog područja bez unutarnjih granica vitalno je radi promidžbe razvoja prekograničnih djelatnosti.

[…]

(8) Važno je da to tržište ponudi stupanj zaštite potrošača dovoljan da se osigura povjerenje potrošača. Stoga bi trebalo biti moguće da se slobodno kretanje kreditnih ponuda odvija prema optimalnim uvjetima i za one koji nude te kredite i za one koji ih traže, obraćajući dužnu pozornost na specifične situacije u pojedinačnim državama članicama.

(9) Potpuno usklađivanje potrebno je kako bi se osiguralo da svi potrošači u Zajednici uživaju visoku i ekvivalentnu razinu zaštite svojih interesa i [i stvorilo istinsko unutarnje tržište]. Stoga državama članicama ne bi trebalo dopustiti zadržavanje ni uvođenje nacionalnih odredaba drugačijih od onih utvrđenih u ovoj Direktivi. Kada ne postoje tako usklađene odredbe, države članice trebale bi slobodno odlučiti hoće li zadržati ili uvesti nacionalno zakonodavstvo. […]

[…]

(19) Kako bi se potrošačima omogućilo da odluke donose potpuno upoznati s činjenicama, treba im odgovarajuće informacije o uvjetima i troškovima kredita te o njihovim obvezama, a koje potrošači mogu ponijeti sa sobom i razmotriti, pružiti prije donošenja odluke o ugovoru o kreditu. Kako bi se osigurala najveća moguća transparentnost i mogućnost usporedbe ponuda, takve informacije trebaju obuhvaćati posebno efektivnu kamatnu stopu [(EKS)] koja se primjenjuje na taj kredit, određenu na isti način diljem Zajednice. […]

[…]

(31) S ciljem omogućavanja potrošačima da se upoznaju sa svojim pravima i obvezama prema ugovoru o kreditu, isti bi trebao sadržavati sve potrebne informacije u jasnom i sažetom obliku.

(32) S ciljem osiguravanja potpune transparentnosti, potrošačima bi se trebale pružiti sve informacije o kamatnoj stopi, kako prije sklapanja ugovora, tako i nakon sklapanja ugovora o kreditu. Tijekom ugovornog odnosa potrošače bi, nadalje, trebalo izvješćivati o promjenama varijabilne kamatne stope te o tako uzrokovanim promjenama uplata. […]

[…]

(47) Države bi članice trebale utvrditi pravila o sankcijama koje bi se primjenjivale na povredu nacionalnih odredaba donesenih prema ovoj Direktivi te osigurati da se one provode. I dok odabir sankcija i dalje ostaje diskrecijsko pravo država članica, predviđene bi sankcije trebale biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.”

4 Članak 3. te direktive, naslovljen „Definicije”, glasi:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[…]

(g) ‚ukupni troškovi kredita za potrošača’ znači svi troškovi, uključujući i kamate, provizije, pristojbe ili bilo koju drugu vrstu naknade koju potrošač mora platiti u vezi s ugovorom o kreditu i koji su poznati vjerovniku, osim troškova javnog bilježnika; troškovi u pogledu dodatnih usluga koje se odnose na ugovor o kreditu, a posebno premije osiguranja, također su uključeni ako je, povrh toga, sklapanje ugovora o pružanju drugih usluga obvezno s ciljem dobivanja kredita ili dobivanja kredita prema uvjetima koje vrijede na tržištu;

[…]

(i) ‚[EKS]’ znači ukupne troškove kredita za potrošača, izražene kao godišnji postotak ukupnog iznosa kredita, uključujući, prema potrebi, i troškove iz članka 19. stavka 2.

[…]”.

5 Članak 10. navedene direktive, naslovljen „Informacije koje treba uključiti u ugovore o kreditu”, u stavku 2. predviđa:

„Ugovor o kreditu jasno i sažeto definira:

[…]

(g) [EKS] i ukupan iznos koji je potrošač dužan platiti izračunan u trenutku sklapanja ugovora o kreditu; treba spomenuti sve pretpostavke primijenjene u izračunu te stope;

[…]

(k) prema potrebi, pristojbe za upravljanje jednim ili većim brojem računa na kojima su vidljivi i transakcije uplata i povlačenje tranše, osim ako je otvaranje računa neobvezno, zajedno s pristojbama za korištenje sredstava plaćanja i za transakcije uplata i za povlačenje novca na temelju ugovora o kreditu, te sve druge eventualne pristojbe koje proizlaze iz ugovora o kreditu i uvjete prema kojima se te pristojbe smiju mijenjati;

[…]”

6 Članak 19. te direktive, naslovljen „Izračun [EKS-a]”, u stavcima 1. do 3. određuje:

„1. [EKS], izjednačujući na godišnjoj osnovi sadašnju vrijednost svih obveza (povlačenja tranše, otplata i pristojba), budućih ili postojećih, dogovorenih između vjerovnika i potrošača, izračunava se u skladu s matematičkom formulom navedenom u dijelu I. Priloga I.

2. U svrhu izračuna te [EKS-a] određuju se ukupni troškovi kredita za potrošača, uz iznimku svih pristojbi koje je potrošač dužan platiti za nesukladnost s bilo kojom od obveza utvrđenih ugovorom o kreditu i svih drugih pristojba osim kupovne cijene koju je obvezan platiti za kupnju proizvoda ili usluga bilo da se transakcija provodi u gotovini ili na kredit.

Troškove upravljanja računom na kojem su vidljive i transakcije uplata i povlačenja tranše, troškove uporabe sredstava plaćanja i za transakcije uplata i za povlačenja tranše, te sve druge troškove koji se odnose na transakcije uplata treba obuhvatiti ukupnim troškovima kredita za potrošača osim ako je otvaranje računa neobvezno i ako su troškovi računa jasno i zasebno pokazani u ugovoru o kreditu ili u bilo kojem drugom ugovoru sklopljenim s potrošačem.

3. Izračun [EKS-a] temelji se na pretpostavci da će taj ugovor o kreditu ostati valjan tijekom dogovorenog vremenskog razdoblja te da će i vjerovnik i potrošač ispuniti svoje obveze prema uvjetima i datumima definiranima u tom ugovoru o kreditu.”

7 Članak 23. Direktive 2008/48, naslovljen „Sankcije”, glasi:

„Države članice utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju na povrede nacionalnih odredaba koje se donose na temelju ove Direktive i poduzimaju sve mjere potrebne za osiguravanje njihove provedbe. Predviđene sankcije moraju biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.”

Direktiva 93/13/EEZ

8 U članku 6. stavku 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.) propisano je:

„Države članice utvrđuju da nepoštene odredbe upotrijebljene u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem nisu obvezujuće za potrošača, kako je predviđeno nacionalnim pravom, te da ugovor i dalje obvezuje stranke na temelju tih odredaba ako može i dalje važiti bez tih nepoštenih odredaba.”

Poljsko pravo

Zakon o potrošačkim kreditima

9 Ustawom o kredycie konsumenckim (Zakon o potrošačkim kreditima) od 12. svibnja 2011. (Dz. U. iz 2011., br. 126, poz. 715.), u verziji koja je primjenjiva na glavni postupak (u daljnjem tekstu: Zakon o potrošačkim kreditima), u poljski pravni poredak prenesena je Direktiva 2008/48.

10 Člankom 30. stavkom 1. Zakona o potrošačkim kreditima određeno je:

„U skladu s člancima 31. do 33., u ugovoru o potrošačkom kreditu navodi se:

[…]

7. [EKS] i ukupan iznos koji potrošač mora otplatiti izračunan na datum sklapanja ugovora o potrošačkom kreditu, uključujući sve elemente na kojima se temelji njegov izračun;

[…]

10. informacije o drugim troškovima koje potrošač mora platiti u vezi s ugovorom o potrošačkom kreditu, osobito o pristojbama, uključujući pristojbe za vođenje jednog ili većeg broja računa na kojima su vidljive i transakcije uplata i povlačenja tranše, zajedno s pristojbama za uporabu određenog sredstva plaćanja za te transakcije, te informacije o naknadama, maržama i troškovima dodatnih usluga, osobito usluga osiguranja, ako su poznati vjerovniku, i uvjetima pod kojima se ti troškovi smiju mijenjati;

[…]”

11 Članak 45. stavak 1. tog zakona glasi:

„U slučaju vjerovnikove povrede članka 29. stavka 1., članka 30. stavka 1. točaka 1. do 8., 10., 11. i 14. do 17., članaka 31. do 33., članka 33.a i članaka 36.a do 36.c potrošač, nakon podnošenja pisane izjave vjerovniku, vraća kredit bez kamata i drugih troškova kredita koje duguje vjerovniku u roku i na način utvrđen ugovorom.”

Zakon o Građanskom zakoniku

12 U skladu s člankom 385[1]. stavcima 1. i 2. ustawe – Kodeks cywilny (Zakon o Građanskom zakoniku) od 23. travnja 1964. (Dz. U. br. 16, poz. 93), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku:

„1. Odredbe potrošačkog ugovora o kojima se nije pojedinačno pregovaralo nisu obvezujuće za potrošača ako se njima utvrđuju prava i obveze potrošača na način koji je protivan moralu, grubo povređujući njegove interese (nedopuštena ugovorna odredba). Ova se odredba ne odnosi na ugovorne odredbe kojima se uređuju glavne činidbe ugovornih strana, među kojima su cijena ili naknada, ako su sastavljene na nedvosmislen način.

2. Ako neka ugovorna odredba prema stavku 1. nije obvezujuća za potrošača, u preostalom dijelu ugovor je i dalje obvezujući za stranke."

Glavni postupak i prethodna pitanja

13 Lexitor, društvo za naplatu potraživanja, primatelj je potraživanja koje proizlazi iz prava potrošača koji je s bankom sklopio ugovor o kreditu u iznosu od 40 000 poljskih zlota (PLN) (oko 9050 eura) (u daljnjem tekstu: predmetni ugovor). Osim iznosa te glavnice, potrošač je banci bio dužan vratiti i kamate na glavnicu, određene u iznosu od 19 985,07 poljskih zlota (oko 4520 eura), te proviziju u iznosu od 4893,38 poljskih zlota (oko 1100 eura). EKS naveden u predmetnom ugovoru iznosio je 11,18 %.

14 U skladu s odredbama predmetnog ugovora, na temelju transakcija povezanih s obradom kredita i izmjenom odredbi tog ugovora, banka je mogla naplatiti naknade i provizije, u skladu s odredbama navedenog ugovora i dokumenta koji je bio njegov dio, naslovljenog „Tarifa naknada i provizija [banke] za pojedinačne klijente" (u daljnjem tekstu: tarifa). Tako je, s jedne strane, na temelju predmetnog ugovora do povećanja naknada i provizija moglo doći u slučaju nastanka barem jednog od uvjeta nabrojenih u tom ugovoru, poput izmjene minimalne plaće i razine pokazatelja koje je objavio Główny Urząd Statystyczny (Središnji ured za statistiku, Poljska) koji se odnose, među ostalim, na inflaciju, prosječnu mjesečnu plaću u sektoru poduzetnika ili pak na kretanje cijena energije, telekomunikacija, poštanskih usluga, međubankovnih uplata i kamatnih stopa koje je utvrdio Narodowy Bank Polski (Poljska narodna banka), promjenu cijena usluga i transakcija koje Banka koristi u obavljanju različitih bankarskih i nebankarskih djelatnosti, promjenu opsega ili oblika usluga koje banka pruža (uključujući izmjene ili dodavanje nove funkcije upravljanja određenim proizvodom), izmjene poreznih i/ili računovodstvenih pravila koja primjenjuje Banka, izmjene ili donošenje novih sudskih odluka, upravnih odluka, preporuka nadležnih tijela, uključujući one Komisje Nadzoru Finansowego (Odbor za financijski nadzor, Poljska), u mjeri u kojoj bi te izmjene utjecale na troškove koje banka snosi radi izvršenja navedenog ugovora.

15 S druge strane, u tarifi su u obliku tablice navedeni iznosi administrativnih troškova, kao što su oni koji se odnose na izdavanje bankarske obavijesti, potvrde, povijesti kreditnog računa, u iznosu od 50 poljskih zlota (oko 12 eura) ili pak troškova korespondencije s klijentom, uključujući podsjetnike i pozive, u iznosu od 4,20 poljskih zlota po dopisu (oko 1 euro), kao i troškova slanja pošte s potvrdom o primitku, u iznosu od 6,20 poljskih zlota po dopisu (oko 1,5 euro). U tarifi je naveden i određeni broj jednokratnih troškova povezanih s isplatom iznosa kredita, koji su se dugovali samo jednom i koji nisu naplaćeni (troškovi utvrđeni na „0"), kao i troškovi sklapanja

dodatka ugovoru, u ovom slučaju, u iznosu od 50 poljskih zlota (oko 12 eura) i naknade za nepreuzimanje naručene gotovine za isplatu u poljskim zlotima, u iznosu od 0,3 % nepreuzetog iznosa, a minimalno 100 poljskih zlota (oko 24 eura).

16 Tarifa je usto predviđala da se naknade i provizije mogu izmijeniti najviše četiri puta godišnje, pri čemu se ne mogu uvećati za više od 200 % njihova trenutačnog iznosa. Osim toga, tarifa je propisivala da do izmjene iznosa predmetnih naknada ili provizija može doći najkasnije šest mjeseci nakon nastanka uvjeta koji omogućuje uvođenje te izmjene i da se utvrđivanje stopa naknada ili provizija za transakcije za koje banka do danas nije primila ni naknade ni provizije kao i za nove proizvode ili usluge mora provesti uzimajući u obzir stupanj intenziteta rada obavljenog u vezi s izvršenim transakcijama i razinu troškova koje je banka snosila.

17 Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da je banka u okviru izvršenja predmetnog ugovora obračunala kamate ne samo na iznos kredita koji je stvarno isplaćen potrošaču, nego i na pozajmljene iznose na ime troškova kredita. Kao što to ističe sud koji je uputio zahtjev, da su kamate izračunane samo na iznos isplaćenog kredita, EKS bi bio niži od onog navedenog u ugovoru o kreditu.

18 U tom kontekstu, društvo Lexitor zatražilo je od banke, na temelju članka 45. Zakona o potrošačkim kreditima, plaćanje iznosa od 12 905,80 poljskih zlota (oko 2900 eura), koji predstavlja iznos kamata i naknada koje je taj potrošač platio na temelju predmetnog ugovora, uvećan za kamate. Budući da njegovu zahtjevu nije udovoljeno, to je društvo pokrenulo postupak pred Sądom Rejonowym dla m.st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi, Poljska), sudom koji je uputio zahtjev.

19 U prilog svojem zahtjevu društvo Lexitor tvrdi da je banka prilikom sklapanja predmetnog ugovora povrijedila odredbe Zakona o potrošačkim kreditima koje se odnose na obvezu obavješćivanja potrošača, osobito članak 30. stavak 1. točku 7. tog zakona, kojim se u poljski pravni poredak prenosi članak 10. stavak 2. točka (g) Direktive 2008/48, s obzirom na to da je EKS naveden u predmetnom ugovoru previsok. Banka je povrijedila i članak 30. stavak 1. točku 10. tog zakona, kojim se pak u poljsko pravo prenosi članak 10. stavak 2. točka (k) te direktive, uz obrazloženje da se u predmetnom ugovoru samo navode uvjeti pod kojima se mogu povećati naknade povezane s izvršenjem tog ugovora te određeni mehanizmi povećanja tih naknada.

20 Sud koji je uputio zahtjev postavlja dvije vrste pitanja. S jedne strane, svojim prvim dvama pitanjima on u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točke (g) i (k) Direktive 2008/48 tumačiti na način da situacija o kojoj je riječ u predmetu koji se pred njim vodi zapravo predstavlja povredu obveze obavješćivanja koju banka ima na temelju te odredbe. Naime, on smatra da odredba ugovora o potrošačkom kreditu koja vjerovniku omogućuje da naplati kamate ne samo na iznos stvarno isplaćenog kredita nego i na troškove kredita koji je potrošač dužan platiti predstavlja nepoštenu odredbu u smislu Direktive 93/13. Budući da na temelju članka 6. stavka 1. te direktive i članka 385.[1] Zakona o građanskom zakoniku, u verziji koja se primjenjuje na glavni postupak, takva odredba ne obvezuje potrošača, nije ju potrebno uzeti u obzir za izračun EKS-a, tako da je onaj koji je bio naveden u predmetnom ugovoru bio netočan jer je bio previsok, s obzirom na to da je izračunan uzimajući u obzir to da kamate također treba izračunati na temelju troškova kredita koji terete potrošača.

21 S druge strane, kad je riječ o članku 10. stavku 2. točki (k) Direktive 2008/48, sud koji je uputio zahtjev pita se može li se puko nabrajanje okolnosti u kojima se moguće povećanje naknada povezanih s izvršenjem ugovora o kreditu te navođenje određenih mehanizama povećanja tih troškova smatrati dostatnim za ispunjavanje zahtjeva te odredbe i, u slučaju niječnog odgovora, može li se nedostatna informacija smatrati nenavođenjem informacija koje bi opravdalo primjenu sankcije na temelju članka 23. te direktive.

22 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita može li se sankcija koja je u nacionalno pravo uvedena na temelju članka 23. Direktive 2008/48 smatrati proporcionalnom ako se njome, neovisno o vrsti povrede obveze obavješćivanja, kredit izuzima od kamata i troškova utvrđenih u ugovoru o kreditu i ako se ne može primijeniti nijedna druga, manje ograničavajuća i eventualno proporcionalnija sankcija.

23 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi, Poljska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 10. stavak 2. točku (g) [Direktive 2008/48], u vezi s uvodnim izjavama 6., 8. i 31. te direktive, tumačiti na način da je, u slučaju u kojem je, s obzirom na utvrđenje nepoštenosti dijela odredbi ugovora o potrošačkom kreditu, [EKS] koji je naveo vjerovnik prilikom sklapanja ugovora veći nego pod pretpostavkom da nepoštena ugovorna odredba nije obvezujuća za potrošača, vjerovnik povrijedio obvezu koja mu se nalaže tom odredbom?

2. Treba li članak 10. stavak 2. točku (k) [Direktive 2008/48], u vezi s uvodnim izjavama 6., 8. i 31. te direktive, tumačiti na način da je dovoljno potrošaču pružiti informacije o tome kako često, u kojim situacijama i za koji se najveći postotak mogu povećati pristojbe povezane s izvršavanjem ugovora, čak i ako potrošač ne može provjeriti nastanak određene situacije, a pristojba se stoga može udvostručiti?

3. Treba li članak 23. [Direktive 2008/48], u vezi s uvodnim izjavama 6., 8., 9. i 47. te direktive, tumačiti na način da mu se protive nacionalne odredbe kojima se predviđa samo jedna sankcija za povredu vjerovnikove obveze obavješćivanja, neovisno o stupnju povrede obveze obavješćivanja i njezinu utjecaju na eventualnu potrošačevu odluku u pogledu sklapanja ugovora o kreditu, koja uključuje proglašenje kredita beskamatnim i besplatnim?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

24 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48 tumačiti na način da činjenica da se u ugovoru o kreditu navodi EKS, za koji se pokaže da je precijenjen zbog toga što su određene odredbe tog ugovora naknadno proglašene nepoštenima u smislu članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 i stoga neobvezujućima za potrošača, predstavlja povredu obveze obavješćivanja iz te odredbe Direktive 2008/48.

25 Kako bi se odgovorilo na to pitanje, valja podsjetiti na to da je u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48 izvršeno potpuno usklađivanje u vezi s elementima koji moraju obvezno biti uključeni u ugovor o kreditu (presuda od 21. ožujka 2024., Profi Credit Bulgaria (Dodatne usluge uz ugovor o kreditu), C-714/22, EU:C:2024:263, t. 50. i navedena sudska praksa).

26 Konkretno, člankom 10. stavkom 2. točkom (g) Direktive 2008/48 predviđa se da se u ugovoru o kreditu jasno i sažeto definira EKS i ukupan iznos koji je potrošač dužan platiti izračunan u trenutku sklapanja ugovora o kreditu.

27 EKS je u članku 3. točki (i) Direktive 2008/48 definiran kao „ukupn[i] troškov[i] kredita za potrošača, izražen[i] kao godišnji postotak ukupnog iznosa kredita, uključujući, prema potrebi, i troškove iz članka 19. stavka 2.”. U skladu s člankom 19. stavkom 1. te direktive, EKS se izračunava u skladu s matematičkom formulom navedenom u dijelu I. Priloga I. toj direktivi.

28 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Direktiva 2008/48 donesena s dvostrukim ciljem osiguranja visoke i jednake razine zaštite interesa svih potrošača u Uniji i stvaranja učinkovitog unutarnjeg tržišta potrošačkog kreditiranja. Iz uvodne izjave 19. te direktive proizlazi da je njezin cilj, među ostalim, osigurati potrošačima prije donošenja odluke o ugovoru o kreditu odgovarajuće informacije koje se osobito odnose na EKS u cijeloj Uniji koje će im omogućiti usporedbu tih stopa (presuda od 19. prosinca 2019., Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, t. 28. i navedena sudska praksa).

29 Sud je već imao priliku istaknuti da je za potrošača EKS izražen kao ukupni trošak kredita u obliku stope koja se izračunava prema jedinstvenoj matematičkoj formuli od temeljne važnosti. Naime, ta stopa omogućuje potrošaču da s financijskog stajališta ocijeni doseg svoje obveze koju podrazumijeva sklapanje ugovora o kreditu (presuda od 19. prosinca 2019., Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, t. 29. i navedena sudska praksa).

30 Imajući, među ostalim, u vidu tu ključnu važnost EKS-a za potrošača, Sud je pojasnio da navođenje EKS-a koji ne odražava vjerno sve troškove iz članka 3. točke (g) Direktive 2008/48 potrošaču onemogućava da odredi doseg svoje obveze na isti način kao i nenavođenje te stope (vidjeti u tom smislu presudu od 21. ožujka 2024., Profi Credit Bulgaria (Dodatne usluge uz ugovor o kreditu), C-714/22, EU:C:2024:263, t. 55.).

31 Iz razmatranja navedenih u točkama 26. do 30. ove presude proizlazi da članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se obveza jasnog i sažetog definiranja EKS-a u ugovoru o kreditu ne može ograničiti na to da ga se ne podcijeni, s obzirom na to da se pogrešno navođenje EKS-a načelno također može sastojati od njegova precjenjivanja.

32 Naime, priznati da se u ugovoru o kreditu može navesti precijenjeni EKS moglo bi to navođenje lišiti njegove praktične korisnosti za potrošača i stoga ugroziti ostvarenje cilja koji se nastoji postići obvezom predviđenom u članku 10. stavku 2. točki (g) Direktive 2008/48, kao što taj cilj proizlazi iz sudske prakse navedene u točkama 28. i 29. ove presude.

33 S obzirom na to pojašnjenje, valja primijetiti da u ovom slučaju iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da sud koji je uputio zahtjev polazi od pretpostavke, čiju osnovanost ne traži od Suda da potvrdi, prema kojoj, u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13, valja izuzeti iz primjene dio odredbi ugovora o kojem je riječ zbog njihove nepoštenosti, tako da je EKS izračunan ne uzimajući u obzir te odredbe niži od onog koji je prvotno naveden u tom ugovoru.

34 U tom pogledu valja podsjetiti na to da članak 19. stavak 3. Direktive 2008/48 predviđa da se izračun EKS-a temelji na pretpostavci da će taj ugovor o kreditu ostati valjan tijekom dogovorenog razdoblja te da će i vjerovnik i potrošač ispuniti svoje obveze prema uvjetima i datumima definiranima u tom ugovoru o kreditu.

35 Iz toga proizlazi da je ispunjena obveza navođenja EKS-a, predviđena u članku 10. stavku 2. točki (g) te direktive, ako EKS naveden u predmetnom ugovoru odgovara EKS-u koji je izračunan u skladu s matematičkom formulom navedenom u dijelu I. Priloga I. toj direktivi na temelju „ukupn[ih] troškov[a] kredita za potrošača” u smislu članka 3. točke (g) navedene direktive, koji uključuju troškove koje je potrošač dužan platiti u skladu s odredbama tog ugovora, uključujući one za koje se naknadno pokaže da su nepošteni i nisu obvezujući za potrošača.

36 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da činjenica da se u ugovoru o kreditu navodi EKS za koji se pokaže da je precijenjen zbog toga što su određene odredbe tog ugovora naknadno proglašene nepoštenima u smislu članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 i stoga nisu obvezujuće za potrošača, sama po sebi ne predstavlja povredu obveze obavješćivanja iz te odredbe Direktive 2008/48.

Drugo pitanje

37 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 2. točku (k) Direktive 2008/48 tumačiti na način da činjenica da se u ugovoru o kreditu navodi određeni broj okolnosti koje mogu dovesti do povećanja naknada povezanih s izvršenjem ugovora a da potrošač nije u mogućnosti provjeriti njihov nastanak i njihov utjecaj na te naknade predstavlja povredu obveze obavješćivanja iz te odredbe.

38 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, na temelju članka 10. stavka 2. točke (k) Direktive 2008/48, ugovor o kreditu mora jasno i sažeto definirati, osim pristojbi za upravljanje jednim ili većim brojem računa na kojima su vidljivi i transakcije uplata i povlačenje tranše te pristojbi za korištenje sredstava plaćanja, i sve druge eventualne pristojbe koje proizlaze iz ugovora o kreditu i uvjete prema kojima se te pristojbe smiju mijenjati.

39 Iz članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 31., proizlazi da je zahtjev koji se sastoji od toga da se u ugovoru o kreditu sastavljenom na papiru ili na nekom drugom trajnom mediju u jasnom i sažetom obliku navedu elementi iz navedene odredbe nužan da se potrošač upozna sa svojim pravima i obvezama (presuda od 21. prosinca 2023., BMW Bank i dr., C-38/21, C-47/21 i C-232/21, EU:C:2023:1014, t. 233. i navedena sudska praksa).

40 Potrošačeva spoznaja i dobro razumijevanje elemenata koje ugovor o kreditu obvezno mora sadržavati, u skladu s člankom 10. stavkom 2. Direktive 2008/48, nužni su za pravilno izvršenje tog ugovora i konkretno za ostvarivanje pravâ potrošača (presuda od 21. prosinca 2023., BMW Bank i dr., C-38/21, C-47/21 i C-232/21, EU:C:2023:1014, t. 234. i navedena sudska praksa).

41 Kako bi se omogućilo to dobro razumijevanje navedenih elemenata uz poštovanje zahtjeva jasnoće utvrđenog u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48, informacija navedena u ugovoru o kreditu stoga ne smije sadržavati nikakvu proturječnost koja prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću objektivno može dovesti u zabludu u pogledu dosega njegovih prava i obveza na temelju navedenog ugovora (presuda od 21. prosinca 2023., BMW Bank i dr., C-38/21, C-47/21 i C-232/21, EU:C:2023:1014, t. 235. i navedena sudska praksa).

42 Konkretnije, kako bi se ispunio zahtjev jasnog i razumljivog sastavljanja ugovornih odredbi, od ključne je važnosti pitanje jesu li u ugovoru o kreditu transparentno navedeni uvjeti otplate kredita ili način njihova određivanja, tako da takav potrošač na temelju točnih i razumljivih kriterija može predvidjeti ekonomske posljedice koje iz toga proizlaze (vidjeti u tom smislu presudu od 9. srpnja 2015., Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, t. 54.).

43 Stoga odredbe ugovora o kreditu moraju, osobito transparentno, navesti razlog i način promjene naknada povezanih s uslugom koja se pruža, tako da potrošač na temelju jasnih i razumljivih kriterija može predvidjeti eventualne izmjene tih naknada (vidjeti u tom smislu presudu od 9. srpnja 2015., Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, t. 60.).

44 Iz toga slijedi da članak 10. stavak 2. točku (k) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da se uvjeti pod kojima se pristojbe povezane s izvršenjem ugovora o kreditu mogu izmijeniti moraju u tom ugovoru jasno i sažeto definirati, tako da, među ostalim, u vezi s drugim informacijama ne sadržavaju nikakvu proturječnost koja prosječnog potrošača koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću objektivno može dovesti u zabludu u pogledu postojanja događaja koji mogu izazvati izmjenu i o vezi između izmjene naknada i tog događaja (vidjeti po analogiji presudu od 21. prosinca 2023., BMW Bank i dr., C-38/21, C-47/21 i C-232/21, EU:C:2023:1014, t. 238.).

45 U ovom slučaju, kao što to proizlazi iz elemenata koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev i koji su sažeti u točki 14. ove presude, očito je da su uvjeti izmjene naknada za izvršenje predmetnog ugovora definirani na temelju pokazatelja koje potrošač teško može provjeriti, kako prije sklapanja tog ugovora tako i tijekom njegova izvršenja. Riječ je bila, naime, među ostalim, o promjenjivim ekonomskim pokazateljima, uključujući one koje nadzire sama banka, kao i određenim drugim pokazateljima, opisanim nejasno, koji upućuju na pravni razvoj u širem smislu. Osim toga, okolnost prema kojoj je povećanje naknada o kojima je riječ u glavnom postupku bilo ograničeno kvantitativno, na najviše 200 %, i vremenski, do najviše četiri puta godišnje, najkasnije šest mjeseci nakon nastanka uvjeta, ne može pobiti to utvrđenje.

46 Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da, uzimajući u obzir prethodne navode, ispita u kojoj je mjeri u glavnom postupku prosječni potrošač koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću mogao, s obzirom na tekst ugovornih odredbi koje se odnose na povećanje naknada povezanih s izvršenjem predmetnog ugovora, jasno utvrditi promjenu dosega svoje obveze tijekom izvršenja tog ugovora.

47 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 10. stavak 2. točku (k) Direktive 2008/48 treba tumačiti na način da činjenica da se u ugovoru o kreditu navodi određeni broj okolnosti koje opravdavaju povećanje naknada povezanih s izvršenjem ugovora, a da potrošač koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću nije u mogućnosti provjeriti njihov nastanak i njihov utjecaj na te naknade, predstavlja povredu obveze obavješćivanja iz te odredbe, pod uvjetom da to navođenje može dovesti u pitanje mogućnost tog potrošača da ocijeni doseg svoje obveze.

Treće pitanje

48 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 23. Direktive 2008/48, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 47., tumačiti na način da mu se protivi nacionalni propis kojim se u slučaju povrede obveze obavješćivanja nametnute vjerovniku u skladu s člankom 10.

stavkom 2. te direktive predviđa jedinstvena sankcija koja se sastoji u lišavanju vjerovnika njegova prava na kamate i naknade, neovisno o stupnju te povrede i njezinu utjecaju na potrošačevu odluku o sklapanju ugovora o kreditu.

49 Iz teksta članka 23. Direktive 2008/48, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 47., proizlazi da države članice utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju na povrede nacionalnih odredbi koje se donose na temelju te direktive i poduzimaju sve mjere potrebne za osiguravanje njihove provedbe. I dok odabir sankcija i dalje ostaje diskrecijsko pravo država članica, tako predviđene sankcije moraju biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće. To podrazumijeva da strogost navedenih sankcija mora odgovarati težini povrede koju suzbijaju i posebno osigurati stvarno odvraćajući učinak, istodobno poštujući opće načelo proporcionalnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 21. ožujka 2024., Profi Credit Bulgaria (Dodatne usluge uz ugovor o kreditu), C-714/22, EU:C:2024:263, t. 52. i navedenu sudsku praksu).

50 Iako je na sudu koji je uputio zahtjev, koji je jedini nadležan za tumačenje i primjenu nacionalnog prava, da provjeri ispunjavaju li, s obzirom na sve okolnosti glavnog postupka, sankcije predviđene njegovim nacionalnim pravom zahtjeve navedene u točki 49. ove presude, Sud mu ipak može prilikom odlučivanja o zahtjevu za prethodnu odluku dati pojašnjenja kako bi ga usmjerio u njegovoj ocjeni (vidjeti po analogiji presudu od 11. siječnja 2024., Národuj, C-755/22, EU:C:2024:10, t. 42. i navedenu sudsku praksu).

51 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev sumnja u proporcionalnost sankcije predviđene nacionalnim pravom, odnosno gubitka vjerovnikova prava na kamate i naknade. Taj sud smatra, među ostalim, da uvjeti koji opravdavaju povećanje naknada povezanih s izvršenjem ugovora o predmetnom kreditu nisu relevantni za potrošača prilikom sklapanja ugovora jer se prvotni iznos tih naknada pokazuje relativno niskim u odnosu na iznos dodijeljenog kredita.

52 Kao što je to navedeno u točkama 39. do 42. ove presude, kako bi se potrošaču omogućilo da se u potpunosti upozna s uvjetima za izvršenje ugovora koji sklapa, članak 10. stavak 2. Direktive 2008/48 zahtijeva da taj potrošač u trenutku njegova sklapanja raspolaže svim elementima koji mogu utjecati na doseg njegove obveze (vidjeti u tom smislu presudu od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 66.).

53 Osim toga, iz sudske prakse Suda proizlazi da se povreda obveze od ključne važnosti u kontekstu Direktive 2008/48 koju je počinio vjerovnik može sankcionirati, u skladu s nacionalnim propisom, lišavanjem tog vjerovnika njegova prava na kamate i naknade (presuda od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 69.).

54 Takva sankcija, iako ima ozbiljne posljedice na vjerovnika, može se smatrati neproporcionalnom samo u slučaju nenavođenja ili pogrešnog navođenja elemenata, među kojima su i oni iz članka 10. stavka 2. Direktive 2008/48 koji, prema svojoj naravi, ne mogu utjecati na mogućnost potrošačeve ocjene dosega njegove obveze (vidjeti po analogiji presudu od 9. studenoga 2016., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, t. 72.).

55 Međutim, obveza vjerovnika da, u skladu s člankom 10. stavkom 2. točkom (k) Direktive 2008/48, u ugovoru o kreditu navede uvjete pod kojima može doći do izmjene naknada za izvršenje tog ugovora također je od ključne važnosti za potrošača s obzirom na to da on za ocjenu dosega svoje obveze mora moći predvidjeti, kao što to proizlazi iz točaka 41. i 42. ove presude, eventualne

izmjene tih naknada na temelju jasnih i razumljivih kriterija i, prema tome, ekonomske posljedice koje iz toga za njega proizlaze, čak i ako je prvotni iznos tih naknada relativno nizak u odnosu na iznos predmetnog kredita.

56 Osim toga, iz sudske prakse Suda proizlazi da se posljedice povrede obveza obavješćivanja koje se odnose na ugovor o kreditu mogu znatno razlikovati ovisno o konkretnoj informaciji o kojoj je riječ, pri čemu težina te povrede u praksi ovisi o broju i važnosti elemenata koji nedostaju u tom ugovoru o kreditu. Takve povrede potrošaču mogu, među ostalim, otežati ostvarivanje prava koja proizlaze iz ugovora o kreditu (vidjeti u tom smislu presudu od 24. listopada 2024., Horyzont, C-339/23, EU:C:2024:918, t. 34.).

57 Stoga, podložno provjerama koje mora izvršiti sud koji je uputio zahtjev, načelu proporcionalnosti ne protivi se to da država članica odluči predvidjeti jedinstvenu sankciju koja se sastoji u lišavanju vjerovnika njegova prava na kamate i naknade zbog povrede različitih obveza pružanja obavješćivanja predviđenih u članku 10. stavku 2. Direktive 2008/48, iako se pojedinačna težina povrede svake od tih obveza i posljedice koje iz nje proizlaze za potrošača mogu razlikovati ovisno o slučaju.

58 S obzirom na prethodna razmatranja, na treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 23. Direktive 2008/48, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 47., treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalni propis kojim se u slučaju povrede obveze obavješćivanja nametnute vjerovniku u skladu s člankom 10. stavkom 2. te direktive predviđa jedinstvena sankcija koja se sastoji u lišavanju vjerovnika njegova prava na kamate i naknade, neovisno o pojedinačnoj težini takve povrede, pod uvjetom da ta povreda može dovesti u pitanje mogućnost potrošača da ocijeni doseg svoje obveze.

Troškovi

59 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

1. **Članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ**

   treba tumačiti na način da:

   činjenica da se u ugovoru o kreditu navodi efektivna kamatna stopa za koju se pokaže da je precijenjena zbog toga što su određene odredbe tog ugovora naknadno proglašene nepoštenima u smislu članka 6. stavka 1. Direktive 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima i stoga nisu obvezujuće za potrošača, sama po sebi ne predstavlja povredu obveze obavješćivanja iz te odredbe Direktive 2008/48.

2. **Članak 10. stavak 2. točku (k) Direktive 2008/48**

treba tumačiti na način da:

činjenica da se u ugovoru o kreditu navodi određeni broj okolnosti koje opravdavaju povećanje naknada povezanih s izvršenjem ugovora, a da potrošač koji je uobičajeno obaviješten te postupa s dužnom pažnjom i razboritošću nije u mogućnosti provjeriti njihov nastanak i njihov utjecaj na te naknade, predstavlja povredu obveze obavješćivanja iz te odredbe, pod uvjetom da to navođenje može dovesti u pitanje mogućnost tog potrošača da ocijeni doseg svoje obveze.

3. **Članak 23. Direktive 2008/48, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 47.,**

treba tumačiti na način da mu se:

ne protivi nacionalni propis kojim se u slučaju povrede obveze obavješćivanja nametnute vjerovniku u skladu s člankom 10. stavkom 2. te direktive predviđa jedinstvena sankcija koja se sastoji u lišavanju vjerovnika njegova prava na kamate i naknade, neovisno o pojedinačnoj težini takve povrede, pod uvjetom da ta povreda može dovesti u pitanje mogućnost potrošača da ocijeni doseg svoje obveze.

Potpisi